

בא זיי זיין דער "עמדו הכן כולכם" אויף גרייטן זיך צו די מצוות פארבונדן מיט פורים, מקרא מגילה, "משלוח מנות" און "מתנות לאביונים" וכו',

בהוספה אויף די ענינים כלליים (בכל זמן) - דער ענין פון "אהבת ישראל", וואס דאס האט א שייכות מיוחדת צו דעם ענין פון הקהל און שבת און פורים, כאמור, וואס דאס ברענגט דעם ענין פון חינוך,

און - "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" 150 - "אורה - זו תורה", און "יקר אלו תפילין" 151, און די אנדערע מבצעים - "מזוזה", "צדקה", "בית מלא ספרים - יבנה וחכמי", און אויך רי מבצעים וואס זיינען שייך צו נשי ובנות ישראל, שברוגמת אסתר ונערותי

- וואס זיי זיינען בדוגמת די "נשים צדקניות" שבמדבר, וואס "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים" 171 - וואס אזוי אויך בזכות רי נשים צדקניות שבדורנו זה וועט מען נגאל ווערן פון דעם גלות 181 -

די רריי ענינים וואס זיינען במיוחד אפגעגעבן געווארן צו זיי - "נרות שבת קודש ויו"ט", "כשרות האכילה ושתי" און "טהרת המשפחה", וכל המסתעף מזה.

און דורך דעם אלעס האט מען דעם רכוש רב און "רכוש גדול", ווי ס'איז געווען בימי צאתך מארץ מצרים, און עס ווערט דער "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" 191, בשמחה ובטוב לבב, במהרה בימינו ממש.

* * *

לה. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כי תשא את ראש בני ישראל גו'.

* * *

לו. ס'איז דאך רגיל צו אפלערנען אן ענין פארבונדן מיט פירוש רש"י פון פרשת השבוע, און אויך אן ענין אין רי הערות פון טאטן אויפן זהר פון פרשתנו.

שוין גערעדט כמ"פ אז רש"י עה"ת גיט ארויס א כלל בנוגע לפירושו, אז "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא" 201,

- וואס -

(114) ל' כ"ק אדמו"ר הריי"ץ במכתבו - נרפס בקונטרס לו בתחלתו. (115) אסתר ח, טז. (116) מגילה טז, ב. (117) סוטה יב, ב. (118) ראה יל"ש רות רמז תרו בסופו. (119) מיכה ז, טו. (120) פרש"י עה"פ בראשית ג, ח.

וואס דער כלל איז כולל אין זיך צוויי ענינים - אז פרש"י איז סיי לא יתיר, אז אלץ וואס רש"י איז מפרש איז נוגע אין פשוטו של מקרא, און א זאך וואס איז ניט נוגע צו פארשטיין פש"מ זאגט רש"י ניט, און סיי לא הסר, אז אויב א זאך איז ניט פארשטאנדיק אין פש"מ מוז דאס רש"י מפרש זיין, אדער על אחר, אדער - ער באווארענט עס אין א פירוש פריער, און בשעת מ'געדענקט וואס דארטן שטייט - פארשטייט מען דעם ענין וואס מ'לעהנט על אחר,

ווי כ'געפינט בכ"כ אז רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס ער האט פריער כפרש געווען¹²¹, בדוגמא ווי אין פ' ויקהל, וואס רש"י שרייבט דארטן¹²² בנוגע צו אלע פרטים פון מלאכת הכשכך וכו', אז "כבר פירשהי נדבה הכשכך וכלאכהו בכקום צוואתם" -

ווארום וויבאלד אז כ'רעדט וועגן א בן חמש למקרא וואס לערנט חוכש מיט רש"י כדבעי - געדענקט ער זיכער וואס ער האט פריער געלערנט, במילא דארף אים רש"י ניט איבער'חזר'ן א זאך וואס ער האט אים שוין פריער געזאגט.

און פש"מ, וואס דאס איז דאך ענינו פון פרש"י - מוז שטיין בפירושו בפירוש,

וואס דאס איז דער תילוק צווישן די ענינים פון רמז, דרוש און סוד וואס זיינען דא אין פרש"י לגבי דעם תלק הפשט, וואס איז דארטן דא - אז ענינים פון רמז דרוש און סוד איז רש"י צו זיי מערניט ווי מרמז, ווארום דאס איז ניט עיקר ענינו, משא"כ פש"מ איז רש"י מפרש בפירוש, ווארום דאס איז עיקר ענינו - "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא".

לז. עפ"ז דארף מען פארשטיין פארוואס איז רש"י ניט מפרש א פסוק אין פרשחנו וואס איז אינגאנצן ניט פארשטאנדיק:

אין פרשחנו קאפיטל מ פסוק יד שטייט: "ואת בניו (פון אהרן) תקריב והלבשת אותם כותנות".

שטעלט זיך גלייך די שאלה אין פש"מ: פריער¹²³ האט מען דאך געלערנט אז די כהנים (בני אהרן) האבן גע(דארפט) טראגן ב' בגדים, ניט נאר די כותנות - היינט פארוואס שטייט דא נאר "והלבשת אותם כותנות"?!
די קשיא ווערט נאך שטארקער:

אין דעם פסוק שלפנ"ז שטייט "והלבשת את אהרן את בגדי

- הקודש" -

121) ראה גם "כללי רש"י" (קה"ת, תש"מ) פ"ז. וש"נ.
122) עה"פ לה, ה. 123) תצוה כח, מ (ובפרש"י). שם, מב.

- ש"פ פקודי, פ' שקלים - כב

הקודש", וואס "בגדי הקודש" מיינט דאך אלע זיינע (ח"י) בגדים, ווי מ'האט געלערנט פריער¹²⁴ וואס זיי זיינען (און אויך וואס די ד' בגדים פון בני אהרן זיינען); און דערנאך אז עס קומט צו דעם פסוק שלאח"ז (בנוגע צו בני אהרן) שטייט מערניט ווי "והלבשת אותם כותנות" - אע"פ אז זיי האבן געדארפט טראגן נאך ג' בגדים!

נאכמער: אזוי ווי אין דעם פסוק שלפנ"ז שטייט אז דורך "והלבשת את אהרן את בגדי הקודש", אלע בגדים, ווערט "וקדשת אותו וכהן לי" - אזוי שטייט אויך דערנאך (אין דעם פסוק שלאח"ז) בהמשך צו אונזער פסוק "והלבשת אותם כותנות" בנוגע צו בני אהרן - "וכהנו לי", אז דורך "והלבשת אותו גו" ווערט "וכהנו לי" -

איז היטכן אז דער "וכהן לי" ביי אהרן הכהן ווערט אויפגעטאן דורך דער לבישה פון אלע זיינע (ח"י) בגדים דוקא, און דער "וכהנו לי" בא בני אהרן ווערט אויפגעטאן דורך דער לבישה פון בלויז די כותנות!?

און אע"פ אז דאס איז ניט פארשטאנדיק אין פש"מ - שטעלט זיך רש"י בכלל ניט אויף דעם, און אויך פון פירושי רש"י לפנ"ז האט מען אויף דעם ניט קיין ענטפער.

לח. די קשיא ווערט נאך שטארקער:

בשעה מ'וויל פארשטיין דעם ענין הנ"ל, גיט מען גלייך א קוק אין אנדערע מפרשי החורה וועלכע זיינען פשטנים - געפינט מען טאקע אז דער רמב"ן [וואס בפירושו האט ער א חלק ע"ד הפשט (נוסף לזה וואס עס זיינען דארטן דא "דברים נעימים לשומעים וליו"ח", "סחרי תורה" ("חכמת האמת"¹²⁵), ווי ער שרייבט בהקדמתו)] שטעלט זיך אויף דעם:

דער רמב"ן¹²⁶ פארענטפערט די קשיא הנ"ל (פארוואס דא שטייט מערניט ווי "והלבשת אותם כותנות"), אז "קצר בענין לבישת אהרן ובניו שאמר והלבשת את אהרן את בגדי הקודש ובבניו אמר והלבשתם כותנות, כי כבר אמר צוה ה' אוחו¹²⁷, בפרט בסדר לבישתם, ולא בא עכשיו אלא לסדר לו שעת הלבישה שהיה אחר הקמת המשכן כולו, והזכיר כותנות שבהן יחטיל הלבישה".

לויט פרש"י קען מען אבער אזוי ניט פארענטפערן - ווארום:

- מה -

(124) שם, ד ואילך. וראה פרש"י עה"פ שם, מב. (125) ראה אגה"ח פ"ב (צב, א). הל' ח"ח לאדה"ז פ"א ס"ד. ועוד.
(126) עה"פ פרשחנו שם, ב. (127) בהוצאת שעוועל: כי כבר אמר וצוהו.

כה-דאך אז דער רמב"ן, וואס ער לערנט די פסוקים ניט אזוי פיל ע"פ פש"ט ווי רש"י לערנט זיי, דארף זאגן בפירוש דעם ענטפער - איז עאכו"כ אז רש"י, וואס ער איז אינגאנצן פש"ט פאר א בן חמש לכקרא, האט עס געדארפט זאגן (אויב דאס איז זיין תירוץ אויף דער שאלה).

און מ'קען ניט זאגן אז רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס דער רמב"ן זאגט - ווארום נוכף לזה וואס דער רמב"ן איז געווען נאך רש"י - איז בכלל ניט דרכו פון רש"י צו פארלאזן זיך אויף אנדערע כפרשים. דער רמב"ן פארלאזט זיך אויף דעם וואס רש"י און דער ראב"ע זאגן, אבער רש"י פאר-לאזט זיך אויף קיינעם ניט; בשעת מ'לערנט הורה מיט פרש"י האט מען אלץ וואס מ'דארף האבן בכדי צו פארשטיין פש"ט, מער דארף מען דערצו גאר ניט לערנען.

וכמדובר כמ"פ דער דין בנוגע צו "שנים מקרא ואחד תרגום"¹²⁸, אז "אם למד הפרשה בפירוש רש"י חשוב כמו תרגום",

וואס דער תרגום טייטש דאך אפ יעדער ווארט אין תורה ע"פ פש"ט, איז דערפון פארשטאנדיק אז רש"י, וואס קען פארבייטן תרגום, איז אויך אזוי, אז ער איז מפרש יעדער ענין אין תורה ע"פ פש"ט.

לס. נאכמער: דער תירוץ הרמב"ן קען מען בכלל ניט אננעמען לויטן דרך הלימוד פון רש"י:

בשעת די תורה דערמאנט נאר איין זאך פון כמה זאכן וואס זי האט פריער דערמאנט, בכדי צו מקצר זיין און ניט איבער-חזר'ן דעם גאנצן ענין צוויי מאל - איז לויט דרך הלימוד פון רש"י דארף די תורה דערמאנען אדער די ערשטע זאך אדער די לעצטע זאך, אבער ניט א זאך וואס קומט אין מיטן,

ועד"ז בנדו"ד: פון די פיר בגדים וואס די כהנים האבן געטראגן, די "מכנסי בד", "כותנות", "אבנטים" און "מגבעות" - איז פארשטאנדיק אז צום אלעם ערשטן האבן זיי אנגעטאן די מכנסים, כמובן בפשטות, ווי דאס איז נהוג אויך בזמן הזה בכל יום ויום, אז פריער טוט מען אן די מכנסים און דערנאך די כתונת, ונוסף לזה - דער כתונת טוט מען אן אויף די מכנסים*;

- און -

(* להעיר שרש"י א"צ לפרש טעם כמה השינויים שבכתובים בנוגע למכנסים (בפ' חצוה וכו') - לאחר שכבר פירש (ס"פ יתרו) ענין המכנסים, שמזה מובן בנוגע לכאו"א מ"ממלכת כהנים וגוי קדוש"¹²⁹, עאכו"כ לאנשים והזמן דכהנים מש ובימי מילואים בכהונתם (וכבההמשך¹³⁰ - דלא תצאו (כל הזמן) מפחת

- אוה"מ) -

128) טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סרפ"ה ס"ב. 129) יתרו יט,

- ש"פ פקודי, פ' שקלים - כד

און דער לעצטער בגד וואס מ'האט אנגעטאן איז (ניט די כחונת, נאד) דער אבנט, ווארום דער אבנט איז א "חגורה על הכחונת" (אזוי ווי דער אפוד איז חגורה על המעיל)¹³², און מ'קען ניט אנטאן דעם אבנט אויב מ'האט פריער ניט אנגעטאן די כחונת,

[בנוגע צו די מגבעות קען מען ניט וויסן צי מ'האט זיי אנגעטאן פאר די כחונות אדער נאך די כחונות, אדער אפשר אויך נאך דעם אבנט (ד.ה. נאך די לעצטע זאך) - אבער עכ"פ זיכער האט מען ניט אנגעטאן די כחונות די לעצטע זאך, ווייל נאך די כחונת האט מען אנגעטאן דעם אבנט],

קומט דאך אויס אז די כחונת איז ניט דער ערשטער און ניט דער לעצטער בגד וואס מ'האט אנגעטאן - היינט פארוואס קלייבט אויס די תורה דוקא "כחונות" (אויב זי וויל דער-מאנען אויף אלע (ד') בגדים וואס שטייען פריער)?

ונוסף לזה: אויב די תורה וויל זאגן אז משה האט זיי אנגעטאן אלע (ד') בגדים - האט די תורה געקענט שרייבן "והלבשת אותם בגדי הקודש", אזוי ווי די תורה שרייבט אין דעם פסוק שלפנ"ז בנוגע צו בגדי אהרן, וואס דאס ("בגדי הקודש") איז נאר מיט איין ווארט מער ווי זאגן "כחונות", במילא פארשפארט מען כמעט גארניט מיט זאגן "כחונות".

און נאכמער: אין פסוק שלאח"ז שטייט "ומשחת אותם כאשר משחת את אביהם" - איז אויב די תורה וויל (זאגן אז מ'האט זיי אנגעטאן אלע בגדים און די תורה וויל) פארשפארן ווערטער - האט געקענט שטיין: "ואת בניו תקריב ומשחת והלבשת אותם כאשר משחת והלבשת את אביהם".

וואס דערפאר קען רש"י ניט לערנען ווי דער רמב"ן, אז די תורה מיינט דא אז משה האט זיי אנגעטאן אלע ד' בגדים נאר די תורה כאפט אן "כחונות" אלס דוגמא (דערפאר וואס "בהן יתחיל הלבישה"), און מ'דארף האבן אן אנדער ביאור אין דעם בפשט"מ לויט פרש"י.

וכאמור, דער בן חמש למקרא דארף דאס פון זיך אליין

- פארשטיין -

אוח"כ) שלפרש"י זד משמע דהנכנס לקודש (אפילו למזבח שבחצר) עובר בלאו דלא הגלה. אפילו באס לבוש כחונת וכו'. ופשיטא שיש להם מכנסים ולובשים אוהם. אלא שצריך להחליפם, והחידוש - בד, (ולאידך גיסא -) רק ממהנים ועד ירכיפם¹³¹ (כיון שנצטוו לפני זה בכחונת - והה' דואה כחונת בכל יום, שהוא בגד ארון כו').

(131) הצוה כח, כב. (132) פרש"י עה"פ חצוה שס, ד.

- ש"פ פקודי, פ' שקלים -

כה

פארשטיין, ווארום מ'געפינט ניט אז רש"י זאל זיך דערצו
מתייחס זיין און דאס מבאר זיין.

וכפי שיחבאר לקמן.

מ. בנוגע צו די הערוה פון טאטן אויפן זהר פון פרשהנו:

אין זהר בריש פרשהנו¹³³ שטייט: "אלה פקודי המשכן משכן
העדות אשר פוקד על פי משה וגו'. רבי חייא פתח כל הנחלים
הולכים אל היס והיס איננו מלא וגו'¹³⁴ כו' כל הנחלים אילין
רזין דנחלין ומבועין קרישין דאהמליין ונפקין לאנהרא
ולמליא להאי ימא רבא, וכיון דהאי ימא רבא אתמלי מסטרא
דאינון נחלין כדין הוא אפיק מיא ואשקי לכל חיוון ברא כו'".

זיינען מפרשי הזהר¹³⁵ מפרש, און אזוי איז ער אויך
מפרש אין דער הערה¹³⁶, אז "יס" ("כל הנחלים הולכים אל היס")
איז בחי' מלכות, און "כל הנחלים" זיינען די ששה מדות דז"א,
וואס זיי זיינען "הולכים אל היס", זיי ווערן נמשך אין
מלכות, און "היס איננו מלא", ווארום פון מלכות ווערט עס
דערנאך נמשך אין בי"ע.

און דער קשר דערפון צו "אלה פקודי המשכן משכן העדות
גו'", איז - אז לכאורה האט דא געדארפט שטיין "אלה פקודי
כלי המשכן", נאר דא רעדט זיך וועגן דעם משכן (אליין), בחי'
מלכות, ווי עס ווערט נפקד ע"י ז"א, "אלה פקודי המשכן -
שהו"ק דז"א פוקדים את המשכן דמל"¹³⁷, וואס דאס איז רער
ענין וואס "כל הנחלים", די ו"ק דז"א, ווערן נמשך "בהיס
דמל".

און נאך העכער ווערט עס נמשך פון בחי' "משכן העדות",
וואס דאס איז בחי' או"א וכתר¹³⁸, וואס פון דארטן ווערט נמשך
אין ז"א, אין "כל הנחלים", און פון דארטן (פון "כל
הנחלים", ז"א) איז "הולכים אל היס", אין מלכות, אבער "היס
איננו מלא", ווארום פון מלכות ווערט נמשך אין בי"ע, כנ"ל.

און ער איז מבאר אין דער הערה בפרטיות די צוויי
המשכות - פון ז"א ("כל הנחלים", "אלה פקודי") אין מלכות
("יס", "משכן"), און פון מלכות אין בי"ע.

און ער איז דארט אויך מבאר דעם קשר דערפון צו רבי
חייא (דער בעל המאמר), וואס ער איז בחי' יסוד, און אויך -

- דעם -

133) זח"ב רכ, א. 134) קהלת א, ז. 135) מקדש מלך
ואור החמה. 136) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' קס. 137) לקוטי
לוי"צ שס. 138) לקו"ת פרשתנו ד"ה אלה פקודי וביאורו -
הובא בלקוטי לוי"צ שס.

- ש"פ פקודי, פ' מקלים - ב

כתר, ועאכו"כ דער ביטול פון די דרגות למטה מזה, ווארום פון דארטן דארף נמשך ווערן אין יר"ח ("כל הנחלים הולכים אל הים"), עכ"פ לעת מן העהים, אדער א רושם דערפון, און דערנאך ווערט די דרגת הביטול (פון יר"ע ולמטה מזה) וואס איז נמשך געווארן אין יר"ח, אין "ים" (מלכות) - נמשך למטה מזה, אין מחשבה דיבור ומעשה, אין בי"ע ("והים איננו מלא").

עפ"ז וועט מען פארשטיין כמה דיוקים וענינים וואס עס שטייען און ווערן מבואר דא אין זהר, און אין אותיות הקבלה - אין די הערות.

נז. דער ביאור אין פירוש רש"י - זבהקדים:

נוסף אויף דעם וואס אין פרשתנו איז דא דער חידוש ושינוי פון "והלבשת אותם (נאר די) כותנות" - געפינט מען אין דער פרשה כמה שינויים און ענינים מיוחדים וואס משה האט דוקא דעמולט געטאן בקשר מיט הקמת המשכן און הקרבת הקרבנות וכו' וואס נאכאמאל זיינען זיי ניט געטאן געווארן אין משכן¹⁷⁹,

און ווי דער ראגאטשאווער¹⁸⁰ שטעלט זיך און איז מבאר כמה פון די שינויים.

רש"י דארף זיך אבער ניט אפשטעלן אויף דעם און דאס מבאר זיין פאר דעם בן חמש למקרא - ווארום רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס דער בן חמש למקרא האט שוין געלערנט אין פרשת תצוה און אין פרש"י דארט:

אין פ' תצוה ווערט דערציילט אין פשטות הכתובים וועגן כו"כ ענינים מיוחדים וואס משה האט געדארפט טאן אין די שבעת ימי המילואים צוליב "ומלאת את ידם"¹⁸¹, צוליב מחנך זיין און אריינפירן די כהנים אין עבודהם במקדש, ווי לדוגמא "ושחטת את האיל ולקחת מדמו ונתחתה על חנוך אוזן אהרן גו"¹⁸² ועוד¹⁸³.

און ס'איז פארשטאנדיק בפשטות הכתובים פארוואס אין די ימי המילואים האט משה געטאן ענינים מיוחדים (וואס זיינען ניט געטאן געווארן א צווייטן מאל) - ווארום דער ענין פון די (שבעת ימי ה)מילואים איז דאך בכדי צו מחנך זיין די כהנים און זיי צוגרייסן און אריינציען אין דער עבודה וואס זיי וועלן טאן במקדש, ווי רש"י זאגט אויף "ומלאת את ידם"

- אז -

(179) ראה פרש"י עה"פ תצוה כט, כב. כג. פרשתנו שם, כט.
לא. (180) צפע"נ עה"ת פרשתנו שם, כג. ועוד. (181) תצוה כח,
מא ובפרש"י. (182) שם כט, כ. (183) ראה שם, כב-כג ובפרש"י.

מא - ש"פ פקודי, פ' שקלים -

אז "כל מילוי ידים ל' חינוך הוא וכו'", ביז אז ער ברענגט דארטן א לע"ז אויף דעם, איז פארשטאנדיק פארוואס מ'טוט דעמולט ענינים מיוחדים.

און דערפאר - בשעה מ'זאגט דעם בן חמש למקרא אז מ'האט געטאן אן ענין מיוחד אין די שבעת ימי המילואים, אז מ'האט (לדוגמא) געלייגט פון דעם דם האיל "על תנוך אוזן אהרן" - איז דאס ביי אים קיין פלא ניט, ווארום דאס רעדט זיך וועגן די שבעת ימי המילואים.

נח. עד"ז וועט מען אויך פארשטיין בנוגע צו די שינויים און ענינים מיוחדים וואס משה האט געטאן בפרשהנו:

די ענינים וואס משה האט געטאן אין משכן און מיט די כהנים וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין פרשתנו, האט ער געטאן בר"ח ניסן - "ביום החודש הראשון באחד לחודש"¹⁸⁴.

וואס לויט שיטת רש"י (אין פש"מ) איז ר"ח ניסן געווען דער יום השמיני למילואים¹⁸⁵ [וכידוע די מחלוקת אין דעם צווישן רש"י מיט דעם דאב"ע: דש"י האלט (כנ"ל) אז ר"ח ניסן איז געווען דער יום השמיני למילואים, און דער ראב"ע¹⁸⁶ האלט אז ר"ח ניסן איז געווען יום הראשון למילואים].

איז וויבאלד אז די ענינים וואס משה האט געטאן אין פרשתנו זיינען געטאן געווארן ביום השמיני למילואים - איז קיין קשיא ניט בא דעם בן חמש למקרא פארוואס צווישן זיי זיינען דא שינויים און ענינים מיוחדים וואס זיינען ניט געטאן געווארן נאכאמאל - ווארום ע"ד ווי ער האט געלעדנט אין פ' תצוה בנוגע צו די שבעת ימי המילואים, אז דעמולט האט משה געטאן כמה ענינים מיוחדים בכדי צו מחנך זיין אהרן ובניו, עד"ז פארשטייט ער אויך בפרשתנו בנוגע צו יום השמיני למילואים, אז משה דארף טאן כמה ענינים מיוחדים בכדי צו מחנך זיין אהרן ובניו.

וואס עפ"ז איז פארשטאנדיק פארוואס רש"י דארף ניט באווארענען בפרשתנו די שאלות פון דעם ראגאטשאווער בנוגע צו די שינויים און ענינים מיוחדים וואס משה האט געטאן.

נט. ועד"ז איז אויך פארשטאנדיק אז ס'איז קיין שאלה ניט בא דעם בן חמש למקרא בנוגע צו דעם ענין מיוחד אז משה האט אנגעטאן אויף בני אהרן בלויז די כותנות, "והלבשת אוחם כותנות", און אויף אהרן הכהן אלע בגדים, "והלבשת את אהרן את בגדי הקודש".

- [ס'איז -

184) פרשתנו שם, ב. 185) פרש"י עה"פ פרשתנו שם, כט.
ר"פ שמיני. 186) ר"פ שמיני.

- ש"פ פקודי, פ' שקלים - מב

[ס' איז קיין קשיא ניט: ווי קען מען זאגן אז בא בני אהרן איז בלויז געווען "והלבשת אותם כותנות" (און ניט די אנדערע בגדי כהונה) - רש"י¹⁸⁷ זאגט דאך פריער אז ס'איז אסור לשמש מחוסר בגדים?

ווייל דאס וואס דא אין פסוק ווערט דערמאנט נאר די כותנות, איז דערפאר וואס דא רעדט זיך וועגן דעם ציווי צו משה, "והלבשת אותם" - ראס וואס משה דארף זיי אנטאן, און דער ציווי איז געווען נאר בנוגע צו די כותנות,

אבער זיכער האבן זיי אויך געטראגן די אנדערע (ג') בגדים זייערע, ס'איז נאר דער חילוק, אז די כותנות האט זיי משה אנגעטאן און די אנדערע (ג') בגדים האבן זיי זיך אליין אנגעטאן.

און ס'איז אויך פשוט אז די מכנסים האבן זיי זיך אליין אנגעטאן פאר די כותנות (כנ"ל) וואס משה האט זיי אנגעטאן.

און דערפאר איז אויך קיין קשיא ניט פון דעם וואס שטייט פריער אין פ' חצוה¹⁸⁸, אז משה איז נצטווה געווארן צו אנטאן די בני אהרן אויך די אנדערע בגדים (ועד"ז שטייט אין פ' צו¹⁸⁹ ווי משה האט דאס מקיים געווען בפועל) -

ווייל דארט רעדט זיך וועגן ו' ימי המילואים; משא"כ בפרשתנו רעדט זיך וועגן ר"ח ניסן - שמיני למילואים, כמפורש אין פסוק אז דער ציווי איז במיוחד לאחד בחודש, און דערפאר איז געווען א שינוי לגבי די פריערדיקע ימי המילואים, ובשני הכיוונים: (1) הוספות, (2) גרעון לגבי די ז' ימים (ווייל - כמובן ע"פ פשט - דער חינוך ז' ימים איז פאר זיי געווען מספיק),

און דערפאר האט מען בני אהרן ניט געדארפט מלביש זיין (בח' למילואים) אלע בגדים, בלויז די כותנות*, משא"כ אהרן האט אויך אין שמיני למילואים געדארפט האבן א הכנה מיוחדת, ווייל עבודת אהרן האט געבראכט (ווי דער חלמיד וועט לערנען נאך איידער ער ענדיגט דעם סיפור פון יום ר"ח) צו "ותצא אש גו'¹⁹¹.

- .0 -

(*) ולהעיר שמכבר ידוע להח' שבבגדים הרגילים (משא"כ בחושן כו') יש חשיבות מיוחדת דוקא לכחונת שלכן ועשה לו כתונת (דוקא) פסיס¹⁹⁰.

187) עה"פ חצוה שם, מג. 188) כח, מא. 189) ח, ז ואילך. 190) וישב לז, ג. 191) שמיני ט, כד.

ס. פון יעדער ענין דארף דאך זיין א הוראה און א "בכ"ן בעבודה ה' - איז אזוי אויך דא א הוראה בעבודת ה' פון דעם ענין המילואים:

עס שטייט אין יחזקאל²¹ אז לע"ל אין דעם ביהמ"ק השלישי וועלן זיין מילואים (מ'וועט מקריב זיין דעם קרבן הנשיא וכו'), און וויבאלד אז אלע ענינים פון לע"ל זיינען חלוי במעשינו ועבודתנו, וואס זיי זיינען א הכנה צו דעם וואס וועט זיין לע"ל - איז פארשטאנדיק, אז אויך אין מעשינו ועבודתנו איצטער איז דא מעין דער ענין המילואים.

עס איז טאקע "לא אחנו יודע עד מה"²³ וואס דער ענין פון מילואים איז בעבודה איצטער - אבער דאס איז זיכער, אז דאס איז אין דעם ענין פון תורה, תורתו של משה,

און אין תורה גופא - "שמך" שבחורה (בדוגמת המשיחה בשמן וואס משה האט געטאן אין די מילואים), רזי תורה¹⁹⁴, און תורה וואס דארף אנקומען אויך אין ווייטע ערטער, אויך צו די אידן וואס זיינען נדחים.

און אין דעם איז דא דער ענין פון מילואים - עס דארף זיין א הוספה אין די תורה הנ"ל נאכמער ווי עס איז געווען פריער.

און אע"פ אז מ'געפינט זיך אין א חושך כפול ומכופל, מ'געפינט זיך אין עקבתא דמשיחא, וואס "אכשור דרא בתמי"¹⁹⁵ - איז ווי קען מען זאגן אז איצטער דוקא דארף זיין א הוספה?!

איז אבער אדרבה - מצד דעם וואס מ'געפינט זיך בחושך - מוז מען נאכמער מוסיף זיין בעניני קדושה, וכידוע דער משל אויף דעם, אז אויב פריער איז געווען גענוג א קליינער לעמפעלע - איז בשעת עס ווערט מער פינצטער איז ניט גענוג א קליינער לעמפעלע און מ'דארף האבן דוקא א גרעסערן לאַמפּ, וואס עד"ז איז דאס אויך ברוחניות אז דוקא איצטער, וויבאלד אז עס איז מער תושך - דארף זיין א הוספה אין ענינים פון קדושה, אנהויבנדיק דורך די הוספה אין תורה, כנ"ל.

סא. עס דארף זיין א הוספה אויך אין דעם ענין פון "מתצית השקל" - וואס די הוראה פון "מתצית השקל" איז:

א איד דארף זיך באטראכטן אז ער איז ווי א "מתצית השקל", ער איז מערניט ווי א האלבע זאך, און ער דארף

- אנקומען -

(192) מג, יח ואילך. מה, יח ואילך. (193) תהלים עד, ט. (194) ראה אמ"ב שער הק"ש פנ"ד ואילך. (195) יבמות לט, ב. ובפרש"י.

ויש להניח שב' גירסאות (נוסחאות) אלו היו גם בזמנו של רש"י. וא"כ, היתכן לומר שכל היסוד לפירושו של רש"י יהי' תלוי בהוספת האות ד' ("דה'") שבתרגום — דבר שיש בו חילוקי גירסאות (בתרגום, ובדרך במילא — גם בתרגום כפי שמוכא בפרש"י). כך שאפילו בן חמש למקרא שחי בזמנו של רש"י אבל בריחוק מקום, לא יוכל לכתת את רגליו למקומו של רש"י כדי לברר לאיזו גירסא היתה כוונתו?!

ובפרט שרש"י בודאי ידע אודות קיומן של שינויי גירסאות — כפי שמצינו בפרש"י על הש"ס שברביבוי מקומות מביא "יש גורסין". ואף שהבן חמש למקרא לא למד עדיין פירוש רש"י בש"ס, הרי השאלה היא על רש"י — שבידעו אודות קיומן של שינויי גירסאות, כיצד יכול להתעלם מכך ולייסד את פירושו על דיוק בהוספת אות ד', דבר שיש בו שינויי גירסאות!

ב) גם לגירסא בתרגום "וקרא בשמא דה'", היינו, שתיבת "השם" קאי על "בשם" (ולא על "ויקרא") — אפשר לומר שהפירוש ד"ויקרא בשם ה'" הוא שהשם קרא בשם של השם, כפי שמצינו גם במפרשי רש"י — בפירוש הגו"א: "וקרא בשמא דה'" — ר"ל כי אין ויקרא בשם ה' פירושו ויקרא בשם, ומי הוא הקורא ה', דזה לא יתכן דלא נכתב בשם מי קרא, ולפיכך פירושו, שהוא יתברך קרא בשם ה', והי' מלמד למשה סדר התפלה אשר יקרא בשם ה' כדרכיב אח"כ. ומכיון שמפרשי רש"י מתפלפלים בכוונת רש"י בהביאו דברי התרגום — מניין ידע זאת הבן חמש למקרא?!

ג) וקושיא הכי גדולה — "קלאץ־קושיא": כדי לבאר את כוונת הכתוב "ויקרא בשם ה'", אם הקורא הוא השם או משה — אין צורך באריכות הדברים, אלא מספיק להוסיף תיבה אחת בלבד: "ויקרא" — משה, ותו לא מידי, וא"כ, לשם מה צריך רש"י להביא את דברי התרגום "מתרגמינן וקרא בשמא דה'", שבוה — ב' גירסאות, ובגירסא שלפנינו גופא — ב' פירושים הפכיים, כך שהבן חמש למקרא אינו יכול לדעת מה היתה כוונתו של רש"י?!

וכפי שיתבאר לקמן.

כו. כאן המקום לבאר גם בנוגע לשאלה שנשארה בפירוש רש"י מההתוועדות דשבת שעברה¹²⁰:

על הפסוק "והלכשת אותם"¹²¹ — מפרש רש"י: "אותם האמורים באהרן, חושן ואפור כו' ומכנסים הכתובים למטה ככולם", היינו, שגם המכנסים נכללים בציווי ד"והלכשת אותם", שמשה ילבישם לאהרן.

ועל זה היתה השאלה: הרי הציווי ד"ועשית להם מכנסי בד" נאמר לאחרי

¹²⁰ שיחת ש"פ תצוה, פ' זכור סכ"ג. ¹²¹ תצוה כח, מא.

הציווי "והלכת אתם" (וכהדגשת רש"י: "מכנסים הכתובים למטה"), וא"כ, מהו הכרחו של רש"י בפשוטו של מקרא שהציווי ד"והלכת אתם" (שמשה ילביש את אהרן) קאי גם על המכנסים? ! ובפרט שגם בפסוקים שלאחרי הציווי דעשיית המכנסים נזכר שוב שמשה צריך להלביש את אהרן וכניו כבגדי כהונה, ומונה את כל הבגדים — מלבד מכנסים!

שאלה זו השאירו לעיונם של המתוועדים באופן ד"תן לחכם ויחכם עוד"¹²², ואכן, הגיע "זרם" של "תירוצים", אבל — מתוכן התירוצים (אלו שראיתי) נראה שזקוקים עדיין ל"יחכם עוד"... כדלקמן.

פז. כמה מן התירוצים היו מיוסדים על דברי הגמרא במסכת יומא, על המבואר במדרשי חז"ל, ועד להמבואר בפסוקים דפ' צו — שכל זה הכריח את רש"י לפרש שהציווי "והלכת אתם" קאי גם על מכנסים.

אמנם, תירוצים אלו אינם שייכים ללימוד פשוטו של מקרא — כמדובר כמ"פ שרש"י כתב את פירושו ל"בן חמש למקרא" שעדיין לא למד מסכת יומא, ולא למד מדרשי חז"ל, ולא עוד, אלא שעדיין לא למד אפילו פרשת צו! ומכיון שכן, לא יכול רש"י לסמוך על כל זה.

אלא ודאי בהכרח לומר שלרש"י הי' הכרח בפשוטו של מקרא כאן שהציווי "והלכת אתם" קאי גם על מכנסים.

פח. יש מי שרצה לתרץ¹²³ שהכרחו של רש"י הוא מהיתור דתיבת "אותם" — דלכאורה, מספיק שיאמר הכתוב "והלכת את אהרן אחיך גו'", ומעצמו מובן שהכוונה לבגדים שנזכרו לעיל, וא"כ, היתור דתיבת "אותם" בא לרבות גם "מכנסים הכתובים למטה".

וגם תירוץ זה — אינו, כי:

אפילו אם תיבת "אותם" מיותרת היא — הרי אי-אפשר ללמוד ממנה ענין שהוא היפך תוכנה: התוכן והפירוש דתיבת "אותם" הוא — אלו שדובר אודותם, ע"ד מראה באצבעו ואומר "אותם", ובענינו: "והלכת אתם" פירושו — שילביש את הבגדים שדובר אודותם זה עתה. ומכיון שכן, לא יתכן לומר שתיבה זו באה ללמדנו דבר הפוך — ש"אותם" בא להוסיף "מכנסים הכתובים למטה", היפך הפירוש ד"אותם"!

פט. כמו כן היו כמה תירוצים שתוכנם — לכאור מדוע הציווי ד"ועשית להם מכנסי בד" לא נכתב ביחד עם שאר הבגדים, כי אם "למטה", לאחרי ההפסק ד"והלכת אתם".

אמנם, כל זה — אינו תירוץ על השאלה שנשאלה בהתוועדות, כי:

¹²² משלי ט. ט. (123) הערות הת' ואנ"ש — מאריסטאון (גליין תרס"ד). הערות וביאורים — אהלי תורה (גליין ערה ס"ה).

תירוצים אלו — שייכים רק לאחר שיש הכרח בפשוטו של מקרא לפרש שהציווי "והלבשת אותם" קאי גם על מכנסים, ובמילא, נשאלת השאלה על הכתוב: מדוע חילק הכתוב בין מכנסים לשאר בגדי כהונה:

אבל השאלה בהתוועדות היתה (לא על הכתוב, כי אם) על פירוש רש"י — מהו הכרחו של רש"י בפשוטו של מקרא שהציווי "והלבשת אותם" קאי גם על מכנסים, דלכאורה, מפשטות הכתובים מוכרח להיפך, דמכיון שהציווי על מכנסים נאמר לאחר הציווי "והלבשת אותם", וכן בפסוקים שלאח"ז לא מצינו שמשה נצטווה להלביש לאהרן את המכנסים — הרי בהכרח לומר ש"והלבשת אותם" לא קאי על מכנסים!

ועל שאלה זו — שזוהי "קלאץ-קושיא" — לא תירצו מאומה!
וכפי שיתבאר לקמן.

ל. ומ"קלאץ-קושיא" אחת — לחברתה:

בהמשך להמדובר לעיל אודות הרב של הקהילה הספרדית, שישלים את הציווי ד"לבסומי עד דלא ידע" -- מתעוררת "קלאץ-קושיא": מדוע רק ה"רב" — ומה עם הספרדים שאינם רבנים?!

ובכן, ראוי ונכון שיעשו כן כל הספרדים הנמצאים כאן.

ובפרט — שנמצא כאן גם ה"זוכה-בגורל" ממדינת צרפת, אשר מכיון שבא לכאן בשליחותם של כל המשתתפים ב"גורל", מובן, שהפעולה וההנהגה שלו קשורה ושייכת לכל אלו שבשליחותם בא לכאן.

אינני יודע אם הוא מבין אידיש אם לאו, ועכ"פ — יתרגמו לו את הדברים בצרפתית או בלשון הקודש, והעיקר -- שיאמר "לחיים", ויחד עמו — גם כל הספרדים הנמצאים כאן.

[צוה להכריז — בצרפתית — בפני כל עם ועדה, שיאמרו "לחיים".
לאחרי שאמרו "לחיים" -- התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "האדרת והאמונה לחי עולמים".]

* * *

לא. בהערות אמו"ר על הזהר הפרשתנו¹²¹ מובא מאמר הזהר¹²² "כתיב" והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים, מאן דאש ההרים דא אברהם סבא . . . ובגין דאיהו ראש כוס וברכות, יהי' נכון בראש ההרים, דא אבותה סבא קדמאה לשאר ההרים . . . ונהרו אליו כל הגוים, מאן הוא, א"ל ואפילו נשים וטמאים . . . אע"ג דנשים וקטנים פטורין מן המצוות

¹²¹ לקוטי לר"צ י"ט פ"ט ע"ג ע"ב (175) קט"ב ב' א"לף.